Porto opłacono ryczałtem

Ч. 33 (416). Неділя, дня 14. серпня 1927. Рік IX.

Адреса Редакції і Адміністрації „Український Голос" Перемишль, Побереже ч. 1.

Конто П. К. О. в Варшаві № 142.807. передплата в краю виносить 10 зол. річно, 5·50 зол. піврічно, 3 зол. четвертьрічно. В Чехії квартально 18 ч. к. (передплату з Чехословаччини складати на конто Адм. „Укр. Голосу" в Živnostenska Banka v Praze). Для Франції 60 фр. річно, для Америки 2½ дол. річно.

Ціна прим. 25 с.

Редактор приймає щодня від год. 1½—2½.
рукописів Редакція не звертає неоплачених писем не приймається.

УКРАЇНСЬКИЙ ГОЛОС

політично-економічний орган.

Поляки і большевики.

В „Ґазеті варшавскій" з 21. травня 1925 р. була поміщена стаття „Чи Евр — Азія"? В цій знаменній статті вшех польський політик під вражінням французько-німецького зближення писав м. и. ось що:

„Покликанням Польщі, яке виплива з її положення, є радше розвиток промислово-торговельний, обслуга ринків близького і далекого сходу. Тому Польща повинна звернути свою політичну і економічну орієнтацію на шляхи останніх Пястів і перших Ягайлонів, тобто політично проти Німців, а на господарському полі звязатися зі сходом. Наше положення, примусове сусідування з войовничими Нібелюнґами (тобто: Німцями) змушує Польщу опертися на велику, заприязнену евразійську (европейсько-азійську) Росію, що працюватиме над зевропеізованням своєї культури в імя кличів Петра Великого. Хвилею народин нашого промислу на шлях великого розвитку є хвиля навязання звязку з російським ринком. Бо аж до Туркестану сягали лодзькі піонірі і там закладали плянтації бавовни. А також хвилею відродження нашого промислу буде єдино хвиля навязання цього звязку. Звязку, зірваного наслідком великого непорозуміння. Непорозуміння, що тривав два віки, що спричинило нам втрату незалежности і викреслення з карти Европи на 150 літ, а Росію в останніх часах коштувало ріки крови на даремно пролитої".

„Коли в славянській орієнтації лежить будучина нашого господарства, так у першу чергу обходить це польських промисловців".

Вшехпольський автор називає одним великим непорозумінням повстання проти Росії в роках 1831 і 1863, а також творення польських леґіонів по стороні осередніх держав підчас світової війни. Він закликає до ревізії поглядів і до навязання тісних господарських взаємин зі сходом хочби шляхом поважних жертв.

Це стара пісня вшехпольського табору: здобути для польського промислу і торговлі східні ринки. Якжеж їх здобути, коли Польща захопила таку велику скількість земель, що належали до царської Росії? На це відповідає один з провідних ватажків вшехполяків — проф. Ст. Ґрабскі. У своїй книжці „Замітки про біжучу історичну хвилю Польщі" він подає ось який плян: Для Росії і для Польщі є небезпечний український сепаратизм. Для Росії тому, бо грозить їй замкненням доступу до Чорного Моря, а для Польщі тому, бо Українці хочуть відібрати західно-українські землі. Для Росії західно українські землі не мають великого господарського значіння, а Польща без них не може бути великою державою, не може бути силою, яка моглаби протиставитись Німеччині. Отже нехай собі Росія робить, що хоче, зі своїми українськими землями, а Польщі дасть змогу те саме робити зі своїми. Значить, вшехполяки хотілиби коштом Українців помиритися з Росією. Та покищо на сході є большевики, а вшехпольський рахунок обчислений на післябольшевицьку, обовязково царську Росію. Ґрабскі каже: це й гаразд, що там тепер є большевики, бо Европа боїться розкладової роботи большевиків, отже мусить попирати Польщу. Як довго на сході є большевики, треба використувати нагоду для творення на „кресах" польської більшости, бо таким чином тим лекше буде колись зговоритися з Росією.

Якеж становище в цій справі другого польського табору, т. зв. табору Пілсудского? Про нього говориться, що це заприсяжені вороги Росії і що тому цей табор палає любовю до України, бажає собі повстання над Дніпром Української Держави. Чи так воно є на ділі? Ми знаємо: коли Пілсудскі провадив війну з большевиками в 1920 р., його однодумці вагалися, з ким входити в союз — з Петлюрою чи Махном. Вони так собі міркували: Петлюра — все таки речник української державности, а коли над Дніпром повсталаби Українська Держава, так вона скорше чи пізніще зажадалаби звороту західно-українських земель; а Махно — бандит, поможе побити большевиків і його після цього можна буде спокійно копнути. Всеж коли зроблено союз з Петлюрою, так тільки тому, що він мав більшу військову силу і популярність в масах. Отже з чисто практичних оглядів военного часу. А опісля цього союзника в риських переговорах пошито в дураки. І мир в Ризі заключував — хто? — Ґрабскі.

Яка ріжниця між вшехполяками і пілсудчиками у відношенню до большевиків? Ріжниця є тільки позірна. Обі сторони на ділі бажають собі, щоби істнуючий стан на сході потривав найдовше. Річ у тому, що власне завдяки большевикам Польща може держатися в теперішних своїх границях між валом німецьким і большевицьким. Захід боїться большевизму, тому попирає Польщу. Це нічого не значить, що провід в цьому перейшов з рук Франції в руки Анґлії. Факт залишається фактом: західні держави не бажають собі, щоби большевики сусідували межа в межу з Німеччиною. А про мілітарне повалення большевиків без Німеччини не може бути й мови. Знову-ж, щоби Німеччину зєднати для протибольшевицького походу, требаби виконати всі її вимоги. Це можна зробити тільки коштом Польщі. А Польща найблизча сусідка большевиків, отже без неї годі вести війну з большевиками. Таким чином повстає блудне колесо, на якому добре виходить власне Польща. Бо з хвилею упадку большевиків Европа мусілаби числитися з новою силою на сході Европи. В руках жеж тої сили булиби невичерпані богацтва, до яких зітхає західноевропейський і американський промисл і торговля. З її голосом мусівби світ числитися. А ця нова сила на сході Европи — без сумніву — сказалаби своє слово в справі теперішних польських „кресів". І Польща не богато малаби до говорення. Наведені на вступі уривки зі статті вшехпольського публіциста, написаної в 1925 р., кажуть, чому. Бо Польща без економічного звязку зі сходом булаби засуджена на марне животіння. Коли вона тепер мусить обходитися без цих звязків, так має бодай змогу жити коштом „кресів". А з упадком большевиків грозить втрата й цього. Инша річ, що рахунок на помирення Польщі з Росією коштом Українців смішний в XX століттю. Те, що вдалося при кінці XVIII в. Німцям, Австрії і Росії з Польщею, не може повторитися в XX столітгю, тим більше, що тут увійдуть в гру перехрестні впливи ріжних держав: Німеччини і Анґлії в першу чергу. Після упадку большевиків може не бути „єдіної і неделімої", може повстати поруч Росії незалежна Україна і не конче мусять вони бути ворогами. Цього власне й бояться Поляки, до якого табору вони не належалиби.

Коли табор Пілсудского горожиться у відношенню до большевиків, так це тільки на зовні, для доброго вражіння в Анґлії. Бо істнування большевиків на сході — це підстава польських впливів в світі. З хвилею їхнього упадку Польща мусілаби слухати твердого диктату зі Сходу. І напевно ніхто на заході не взявби її в оборону. Що всі польські політичні уґруповання свідомі цього, видно з посунень правительства Пілсудского після вбивства Войкова. Воно не менше дбає про удобрухування большевиків, ніж перше вшехполяки. А свою протибольшевицьку опінію в світі вихіснове для закріплення положення Польщі в світовій політиці. Бо це положення помагає їй добитися у большевиків тим більших уступок. Метою польської політики, без огляду на те, хто її веде, — збереження Польщі в теперішних границях. З цього ми — Українці мусимо собі ясно здавати справу.

Політична еміґрація.

Після кожного національного зриву, якщо він не увінчається успіхом, найбільш заанґажовані діячі цього зриву опиняються поза межами рідної країни, йдуть на добровільне вигнання. На чужині продовжують вони свою діяльність: видають ґазети, брошури, пишуть огнем віри надихані твори і все це ріжними шляхами висилають в край. Таким чином піддержують серед поневолених земляків надію на краще завтра, заохочують їх до видержливости і до дальшої боротьби. З історії польських повстань знаємо, яку далекосяглу ролю відігравала еміґрація в політичному життю натроє розпарцельованої Польщі. А приклад маємо не тільки на Поляках. Те саме явище бачимо в історії Італії, Ірляндії, Мадярщини і кожного иншого народу, що опинився в неволі, зглядно якому сусіди насильно загарбали частину національної території. А от на історії російської еміґрації бачимо, як у відповідній хвилі навіть невелика ґрупа людей може захопити владу навіть над найбільшим простором. А вже на полі пропаґанди на міжнародній арені еміґрація є незаступима. Вона здобуває впливи серед того осередовища, в якому живе, обробляє публичну опінію, зєднує її прихильність для змагань своєї поневоленої країни. Перед війною Українці майже не мали політичної еміґрації в Европі. Кажемо: „майже", бо невеличка ґрупа політичних еміґрантів з Великої України все таки була.

Вона жила головним чином в Австрії. Одначе була вона нечисленна і заслаба, щоби відігравати передову ролю в політичному життю Великої України, таку ролю, яку — скажім — відігравала російська еміґрація в російськім революційнім русі. А вже в таких державах, як Франція, Анґлія, Італія — взагалі не було ніякої української політичної еміґрації, були хиба припадкові одиниці, які не мали ані звязків з чужинним осередовищем, в якому жили, які не мали поважніщих звязків з рідним краєм. Тому підчас світової війни по тамтой бік барикади, в державах антанти, про українську справу нічого не говорилося, а коли й говорив хто, так хиба тільки вороги ... змагань української нації, що представляли українство як австрійсько-німецьку інтриґу.

Українська політична еміґрація появилася в Европі щойно після Визвольної Війни. І то з обох боків Збруча! На еміґрації опинилися передові політичні діячі Наддніпрянщини і Галичини, а крім них маса жовнірів і старшин Галицької і Наддніпрянської Армії, урядовців і молоді. На жаль, ця наша перша велика еміґрація з усіх земель Батьківщини не зуміла обєднатися, найти між собою спільну мову, щоби разом повести в більших розмірах пропаґанду в користь національної справи.

Довгі роки йшли між нею завзяті свари партійні, гуртові, особисті. А крім цього вона поділялася на два великі табори: галицький і наддніпрянський. Щойно в останніх часах дещо притихли еміґраційні пристрасти.

Свари підгризали кожну політичну еміґрацію. Не дивниця, що те саме діється й з еміґрацією українською. Українським еміґраційним сварам тим менше можна дивуватися, бо богато питань української політики щойно революція вигнула вперше (саме й в цьому лежить її далеко-сягле, переломове значіння!) Щойно на еміґрації окремі політичні табори Великої України (всі на купу дуже молоді!) зуміли оформити свої ідеольоґії. І тепер маємо серед велико-української еміґрації чотири табори: найчисленніщий — „унерівський" (популярно: „петлюрівський"), монархістичний (гетьманський, має найглибше розроблену ідеольоґію, якої творцем В. Липинський), „есерівський" (з талановитим публіцистом М. Шаповалом на чолі) і вкінці „сменовеховський" (большевико-фільський, біля якого плентається теж і визначний письменник Винниченко).

Галицька політична еміґрація відігравала до 1923 року рішаючу ролю в політичному життю краю. Вона гуртувалася біля Галицького Уряду. І слухала його так само, як і край. Після рішення з 14. березня 1923 р. вплив Галицького Уряду став заникати і в краю і на еміґрації. Инакше й не могло бути. През. др. Е. Петрушевич східногалицьку справу поставив на міжнародньому терені в площину судового процесу, впевняючи, що процес є до виграння, тільки — мовляв — треба, щоби край робив те й те. Край своє зробив, всеж процес програно. Після цього виринула з залізною послідовністю необхідність поставити українську справу перед світом у весь зріст. На ділі ця необхідність була з самого початку. Тільки що наші адвокати від політики повірили ріжним підшептам, що за східногалицьку справу можна успішно попроцесуватися окремо, відділивши її від справи Великої України, повірили, що на міжнародній арені можна виграти без армії незалежність самої Східної Галичини. Дорого обійшовся цей процес краєви. Не дивниця, що він втратив віру в політичній нюх і розум т. зв. „закордонного центру". Відсунулася від нього теж й еміґраційна маса. Минають роки, а українська еміґрація всіх згаданих таборів все ще не дійшла до думки, що мимо всіх ріжниць між цими таборами їм в деяких питаннях все таки треба зговоритися і бодай в тихому порозумінню повести широкозакроєну пропаґандистичну роботу в світі. Бож на ділі злочином непростимим є: по ріжних великих центрах Европи сидять часто дуже талановиті люде, а їхніх впливів (вже хочби особистих!) не використовується для пропаґанди української справи. В цім напрямі політичний провід західно українських земель повинен поробити рішучі заходи.

А дальше. Еміґрація рішучо за слабий звязок піддержує з краєм, не інформує його про все те, що їй доводиться бачити і переживати в даному чужинному осередовищі. Вкінці на ще одно явище хотілиби ми звернути увагу. А саме: наддніпрянська еміґрація зуміла бодай створити поважну політичну літературу. Дала вона досить значну скількість ідеольоґічних творів, споминів, полемічних писань. За те дорібок галицької еміґрації в цім напрямі представляється крайно убого (варто призадуматися над причинами цього явища!). Українська еміґрація не виконує як слід тієї великої ролі, яку доля вложила на її плечі. Не сповняє як слід своєї місії на полі пропаґанди української справи, а для краю не зуміла створити такої трибуни, якою колись був для революційної Росії „Колокол" Герцена.

Боротьба Ірляндців
за повну незалежність.

Останні події в Ірляндії найшли тільки слабенький відгомін в українській пресі. Обмеженося до скупих інформацій про вислід виборів до ірляндського парляменту і про вбивство Гінджінса. Хоча нова стадія вікового спору між малесенькою Ірляндією і найбільшою світовою державою повинна нас Українців дуже близько цікавити. А спір цей менше більше є так само старий, як спір українсько-польський. Триває він шість віків. Що якийсь час Ірляндці робили повстання, які Анґлія топила в морю крови. З крови родилися нові месники. Кожне чергове повстання було ще більше стихійне, ще завзятіще. І велика Анґлія мусіла уступати. Годіж вирізати цілий народ. І світ каменем кинувби за таку жостокість і зрештою завзятість Ірляндців стала викликувати в Анґлії подив. Після останього повстання, яке вибухло в перших роках війни і з перервами протяглося до 1921 року, Анґлія пішла в мирових переговорах з Ірляндцями на далеко йдучі уступки, згодилася на створення окремої ірляндської дежави.

Творцем мирового договору Ірляндії з Анґлією був в першу чергу недавно вбитий К. О' Гіджінс, один з найвизначніщих ірляндських революційних діячів. На цім договорі спирається теперішний конституційний статут Ірляндії. Цей статут передбачує персональну унію Ірляндії з Анґлією, тобто що обі держави лучить разом особа короля. Крім цього Анґлія має право контролювати деякі воєнні пристані в Ірляндії і має право стягнути оплату, свойого рода воєнну контрибуцію на заспокоєння анґлійських землевласників, що потерпіли підчас революції. Поза цим Ірляндія на основі згаданого статуту є вільною державою (Irish Free State), яка має свій окремий парлямент, окрему армію, окрему державну хоругов.

Умову заключено в 1921 р. за правління Льойда Джорджа. Творці цеї умови, тобто О' Гіджінс і Косґрев — вирішили бодай покищо точно придержуватися її точок. Без сумніву, велику ролю в цьому відіграло те, що Анґлія являється великою, богатою і впливовою державою, отже співпраця з нею може вийти Ірляндії на користь. Без впливів Анґлії молодій ірляндській державі важко булоби дати собі раду на світовій арені. В додатку: Ірляндія є країною головним чином хліборобською, а Анґлія промисловою. Отже доповнюються. Так собі думали творці угоди з Анґлією.

Одначе в Ірляндії істнує партія, на чолі якої стоїть славний де Валера, а якої провідним кличем є: повна незалежність від анґлійських впливів. Є це програма максимальна, яка зродилася в Ірляндії в найтяжчих часах поневолення. Цю програму визнавали перше й О' Гіджінс і Косґрев. То вони в переговорах з Анґлією дещо з цеї програми попустили, а зробили це зі згаданих вище практичних оглядів.

Та непереможною силою в життю кожної нації є її традиція. А ця традиція в Ірляндії промовляє кровю тисячів національних героїв, що з мечем в руці гинули за повну незалежність Ірляндії. В цьому й тайна впливів партії де Валери. Хоча практичний розум диктує Ірляндцям використовувати теперішні рямки своєї державної самостійности, щоби поростати в сили, щоби лічитися з ран, завданих революцією, призвичаєні до боротьби Ірляндці не хочуть годитися навіть з цею невеликою вже

дрібкою залежности від Анґлії, мимо користей, які має Ірляндія з цього звязку з Анґлією, мимо того, що — скажім — зовсім унезалежнену Ірляндію Анґлія може тяжко побивати економічно.

Всеж речник повної незалежности де Валєра здобув підчас виборів до ірляндського парляменту поважну скількість голосів (52 на всіх 150). Хоча відомо було, що посли з його партії не зложать присяги на вірність королеви, отже їхні мандати будуть уневажнені (де Валєра навіть міг би був захопити владу в свої руки, як що зложивби присягу, бо його партія разом з партією робітничою малаби в парляменті більшість). Така велика сила традиції боротьби.

Що більше! Після виборів паде жертвою замаху ірляндських незалежників один з їхніх недавніх товаришів боротьби О' Гіджінс, заступник президента Ірляндії та одночасно міністр судівництва. Ненависть незалежників після заключення угоди з Анґлією звертається проти творців тієї угоди. А на О' Гіджінса незалежники зокрема люті, бо він для заведення ладу в державі завів кару смерти на тих, що безправно носять зброю. А в цім напрямі був на стільки безпощадний, що не ратував навіть свойого приятеля, який був дружбою на його весілю: коли в нього найдено зброю (приятель стояв по стороні де Валєри), казав його розстріляти. Недавній революційний діяч, що на спілку з де Валєрою, „зеленою ґрафинею“ (Марковичева, визначна революційна діячка, недав но померла) і другими нераз заглядав смерти в очи, на становищі заступника президента держави і міністра вмів бути безпощадним в поборюванню нових революційних вибухів вже в самостійній Ірляндії. І впав з руки вчорашніх товаришів.

А Анґлія тільки з боку придивляється, як Ірляндці самі себе винищують.

Нам — Українцям слідби було близче познайомитися з історією боротьби Ірляндії за свою незалежність, зі способами їхньої боротьби, з методами громадської праці у них і т.д.

Це завдання в порядку річей повинна була виконати політична еміґрація. Замість викидати гріш от хочби на кепсько редаґовані видавництва, краще було вислати второпну людину на студії в Ірляндії. На жаль такими справами, як історія визвольних рухів, займається на еміґрації чи не один — одинокий старий „січовий батько“ др Трильовський у Відні. Одначе він працює без джерел під рукою і без засобів.

Памятайте про „Рідну Школу“.

Дописи.

Білобожниця, пов. Чортків. Вибори до громадської ради, що відбулися 7—9 ц. м., були пробою національної свідомости і зорґанізованости білобожницьких громадян. Треба з задоволенням ствердити, що ця проба випала зовсім добре, головно завдяки щирій і розумній праці українського виборчого комітету. Хто бачив, як до виборчої урни приводили а навіть підводами привозили сини і внуки немічних старців, той мусів подумати, що нарід дозрів уже до того, щоби взяти в свої руки господарку на своїй землі. До Ради вибрано з IV., III. і II. кола самих Українців, а навіть і з першого кола, де Поляки мали два голоси проти одного Українця (тут. декана), вийшов через льосовання 1 українець; голоси були розстрілені, бо два Поляки не могли погодитися на однакових кандидатів. — Поляки, по невдатнім для них висліді голосування в IV. колі (165 укр. голосів на 50 польських і хрунівських) збойкотували вибори в II. і III. колі, і внесли протет. Але це їм нічого не поможе, бо вибори відбулися зовсім леґально. — Невдача при виборах дуже розлютила наших доморослих і захожих вшехполяків, а головно деяких вже емеритованих потентатів; вони тепер усіми силами повели нагінку головно на Т-во „Луг“, котре ніби мало бути винним за їх програну при виборах. Довели вже до того, що поліцаї заборонили Лугови робити вправи (яким правом, пане міністре Складковський?) і дуже тим радіють. Та не тіштеся так дуже, панове, бо хоч і розвяжете „Луг“, то його духа не вбєте і кождий Луговик буде знати, де його місце! — Для ривалізації з „Лугом“ заложили собі наші Поляки „дружину стшелецку“. Але вона щось ніколи не може зібрати більше як півтора чвірки, бо всі „ліпші“, „краваткові“ панки і підпанки стидаються іти в чвірках селом (а може і їх правда, бо нема з ким). Тому слушно дехто побоюється, щоби з дружиною не сталося те саме, що з „колом млодзєжи“, за яке й слух пропав. — Луговик.

Село Янчин, пов. Перемишляни. Як тільки стало відомим, що будуть громадські вибори, зараз в нашім селі зробилось дві партії. Одні хотіли, щоб в склад ради війшли самі наші люде, а другі натискали, щоб були Поляки і Жиди. В день 16. липня почались вибори о год. 7. рано. Хруні почали сильну аґітацію. На спілку зількома Поляками хотіли перебити 4 коло, щоб голосували за ними. Однак не вдалось їм. В четвертім колі були самі молоді люде, переважно Луговики, котрі навіть про них чути не холіли. І в четвертім колі перепали хруні. Впали також в третім. Ані один з них не вийшов в тих двох колах. Хруні побачили, що не жарт, підняли дикий верес і крик, кинулись на Степана Кутного і хотіли його побити. Коли се побачив урядовець Кооперативи Петро Панкевич, просив товпу хрунів, аби успокоїлась. Розярена темна хрунівда кинулась на вище згаданого і хотіла його побити. По сій авантурі настала перерва через пів години, з котрої скористали хруні, пішли до дому одного з них і залили свої лоби сивухою. По тім вернули назад до виборчого льокалю. Тут вже не в силі описати, що вони виробляли. А Теодор Сокирка викрикував на ціле горло, що вони не признають сих виборів, бо там вийшли самі „Ундисти“, називав всіх грубими словами. Одначе хруні перепали і в другім і першім колі.

Чмелик.

Сапогів, пов. Борщів. День 26. червня ц. р. залишиться на довго в памяти громадян Сапогова; в цей день, іменно відбулось там посвячення угольного каменя під Народний Дім. Посвячення доконав місцевий парох о. Ільницький, по скінченню чого забрав голос та в палких словах накликував своїх парохіян, щоби вони доложили всіх зусиль для довершення розпочатого діла. Після нього говорив голова читальні „Просвіти“ Степан Фещук, а відтак слідували привіти делеґатів з Борщева а саме: д. Волошин складав привіт від філії Т-ва „Просвіта“, д. Ґораль від Р. Ш. і д. Білинський від Пов. Союза Кооператив. Село Сапогів невеличке. Розложена по обох боках річки Циганки, робить враджуе бідного. Невеличкі хатки „болотнянки“, деревляна церковця та сяк так виглядаюча школа. Також невеличкий кіоск-будка, в якій поміщена кооператива.

Селяне всі свідомі Українці, відчули, що брак їм власної спільної хати, в якій моглиб зійшовшись прочитати ґазету, порадитись, то що. От рада в раду і постановили побудувати в себе Народній Дім. Вибрали комітет, а цей по недовгім часі вже й фундамент поклав. Є надія, що до весни дім цей буде готовий. А буде це величавий дім. Буде там мати проміщення і Читальня і Кооператива та буде і сяля на представлення. Є й пивниці під молочарню та олійню. Будову провадить відомий будівничий і народній діяч Петро Мартюк зі Скали. Дуже відрадним явищем є те, що майже всі селяне стараються чимнебудь причинитись до цеї будови, а вже чи не найбільше віддаються цему ділу Степан Фещук, Василь Крочак та Демко Демянишин.

Сусід.

З ПОЛЬЩІ І ПРО ПОЛЬЩУ.

Комедія між соймом і правительством не покінчена. В цій комедії на перший плян висунулися пепесівці, які бються як риба об лід, бо з одного боку вони загрожені „хадеками“ („християнськими демократами“) і „народовою робітничою партією“, а з другого — комуністами. Тому роблять вони великий опозиційний вітер. Але це тільки для миления очей. Бо їхні представники (Морачевський і Юркевич) засідають в правительстві Пілсудского. Правда, говориться, що ці два пани роблять це на власну відповідальність. Але при їх помочі отворені для пепесівців задні двері, якими їм можна заносити свої побажання. А з другого боку пепесівці знюхались нишком з вшехполяками. І їх вшехполяки тільки уживають для виєднання згоди правительства на скликання сойму. Останнє домагання цеї спілки дуже скромне. Вона хоче, щоби сойм скликано вже без подання точок його нарад. Так бояться поредчасного розвязання сойму, так хотілиби забезпечити свої мандати, а поруч них туляться вже й вшехполяки.

Як це була у нас згадка, перший піврік польського торговельного білянсу скінчився 111 міліонами недобору. Пасивний торговельний білянс при недостачі загараничних капіталів (Америка не хоче зичити Польщі, але містови Данціґови, або містови Берлінови радо зичить!) мусить довести до звуження внутрішного ринку, бо мусить довести до зменшення кредитів. Пасивний білянс є доказом, що польська господарка заломлюється. Подавляючу більшість польського вивозу творять рільничі плоди. Міжтим цього року виявилося, що цих плодів на ділі Польща обмаль має на вивіз. В осени збіжжа вивожено з Польщі, а на переднівку довелося привозити, платячи подвійну ціну. І тепер правительство вирішило так довго не вивозити збіжжа, аж доки не покажеться, чи є надвижка для вивозу.

Що чувати в світі?

В ЖЕНЕВІ, як про це вже згадували ми, від кількох тижнів відбувалися наради розоружної конференції. Ходило про обмеження зброєнь на морю. Почин до конференції дав американський президент Куліdж, який має амбіцію осягнути в цім напрямі більший успіх, як мав його попередник през. Гардінґ на вашинґтонській конференції 1921 р. Тодішня конфененція при участи всіх морських держав ухвалила певні обмеження в морських зброєннях, головно в области будови кружляків. Як засаду при усталюванню числа великих боєвих кораблів (панцирників і кружляків) принято ключ 5 : 5 : 3, то значить, що Анґлія і Америка мають мати рівну скількість корабельної поємности (тонажу), а Японія 3/5 тої скількости. Інші морські держави, головно Франція та Італія приступили теж до цеї умови, званої вашинґтонською, з відповідним процентом.

Теперішна конференція в Женеві подумана як доповнення згаданої вашинґтонської умови. Одначе вже початки її не віщували успіху. Відмовилася від участи в ній Франція, мовляв — вона як друга що до своєї кольоніяльної величини держава не може ставитися в залежність від своїх суперників. Те саме зробила Італія. Ці дві держави тільки прислухувалися нарадам. Залишилися тільки Америка, Анґлія і Японія. Та й між ними, як показується, не дійшло до порозуміння. Головною перешкодою в доведенню до умови, тобто до доповнення вашинґтонських ухвал з 1921 р. є справа кружляків. Америка заявила, що не може обійтися без кружляків поємности 10.000 тон, а узброєних в 24 цалеві гармати. Анґлія таких великих кружляків не потрібує, дає першенство легким кружлякам, які надаються до оборони численних водних шляхів Анґлії. І витворилося таке положення: замість зменшення зброєнь, малиб вони бути побільшені, бо на кожних 5 кружляків американських Анґлія для вдержання рівноваги повиннаби будувати 5 своїх, а Японія, щоби не залишитися по заду, повиннаби будувати 3 свої (після ключа). — Зновуж Америка мусілаби будувати величезну скількість легких кружляків, яких дуже богато має Анґлія. І витворилося положення: ні в кут, ні в двері. Японія пробувала посередничити. А слід зазначити, що Америка найбільш побоюється на морю саме Японії. Бож відносно Анґлії, не має сумніву, Америка з нею воювати не буде. Але тут зарозумілим Американцям ще залежить на поваві. Не хочуть стояти позаду Анґлії.— Кінець кінців конференція в справі розоружень на морю покінчилася невдачею. —

19. ц. м. зачинаються наради комісії Союза Народів для справ комунікації і транзиту (получення і перевозу). Комісія має занятися м. и. справою урядження великої стації телеґрафу без дроту, а то для облекшення звязку з окремими державами. Крім цього буде комісія радити над телефонічними полученнями з окремими державами і над будовою пристані Союза Народів для літаків. 23. ц. м. зачнеться третя конференція для справ комунікації і транспорту, в якій візьмуть участь Зєдинені Держави, Радянський Союз і Туреччина. Предметом нарад має бути вже кілька разів обговорювана справа пашпортів для осіб, що не мають ніякого горожанства. — Врешті 24. серпня розпічнеться конференція преси і видавництв. Предметом нарад будуть пресові тарифи (оплати за посилані до ґазет вісти при помочі телеґрафу, телефону і радія) і облекшення получень, висилок ґазет, охорони вістей для ґазет, професійних полекш для денникарів і справа цензури в мирних часах.

БОЛЬШЕВИЦЬКА партія ось як представляється в світлі статистики: На початку 1926 року було комуністів в цілому Радянському Союзі 1,078.185, а 1. січня 1927 р було 1,210.954. По професії між комуністами було:

	1 I. 1926	1. I. 1927
робітників:	582.300	634.900
селян	246.800	297.400
урядовців, службовиків ітд.	249.085	278.654

Робітників ділять большевики на дві ґрупи: 1) **на робітників при варстаті** 2) **на робітників не при варстаті.** До першої ґрупи належать ті члени партії, що є вписані як робітники на лісти працюючих в якімсь підприємстві промисловім, торговельнім, транспортовім, або в якійсь державній установі. Не треба, щоби дане підприємство дійсно мало варстати. Банковий шофер, чи шпитальний послугач є записані як робітники при варстаті, хоча його ніколи в життю не виділи. В той сам спосіб большевицька статистика ділить теж селян-комуністів на тих, **що стоять при плузі і на селян не при плузі.** Так уложена статистика виказує:

	1 I. 1926	1 I. 1927
робітників при варстаті	409.400	430.300
селян при плузі	114.600	131.900
робітників не при варстаті	172.900	204.600
селян не при плузі	132.200	165.500
урядовців і ин.	248.095	278.000

Отже робітники при варстаті виносять около 30% комуністичної партії, а около 8% робітництва Радянського Союза взагалі. Більшість селян, що належать до партії, не працює при плузі. Що-ж це таке ці робітники, що не працюють при варстаті і селяне що не працюють на ріллі? Є це одиниці, що походять з робітничої чи селянської верстви, яку одначе покинули і поробилися ріжними службовиками. Німецька соціялістична ґазета „Форвертс“ на основі большевицької статистики начислює в останньому році таких переходів на 46.000 На ділі цей процес переміни зачинається скорше ніж може бути статистично вхопленим. Робітник-комуніст при варстаті не потрібує, а навіть не може працювати на рівні з другими робітниками. Як член правлячої партії є він перше всього обовязаний до надзору над своїми товаришами. Не конче мусить він бути шпіоном, всеж є обовязаний до слідження настроїв серед

Дмитро Тягнигоре.

Дівоче серце.

Давно то було. Істнувало тоді одно велике князівство, володаром котрого в той час був князь Радівой. Мав він одним одну донечку Рігальду. Мов те ранішне сонечко виглядала прекрасна князівна, довга чорна коса вилась по плечах і спадала на гнучкий стан, а очі, неначе зіроньк, горіли вогнем краси, здоровля і любови. Як одінеться Рігальда в свою дорогу одежу, надіне на голову вінок, дорогим камінням прикрашений, ще краща стає. Не міг старий князь натішитися своєю донечкою; в ній він видів живий образ своєї небіжки жінки.

Одного рана не було князя дома, поїхав на лови. Вийшла Рігальда з замку в парк і сіла на камянім мурі, котрий опасував парк. Гляділа Рігальда на високі дерева, на річку, на луги і геть десь далеко, далеко плили її думки. Нудилась красавиця, девятнайцята весна минала а серденько ще кохання не зазнало.

Зітхнула Рігальда і погляділа виз, а там побачила недалеко муру молодого, чарівного молодця з лютнею (музичний інструмент) в руках, котрий з захопленням глядів на неї.

— Хто ти такий? — спитала Рігальда.

— О прекрасна Рігальдо, — відповів молодець, — я батька твого раб, співець убогий і серця мого пан. Я рву його з грудей і під ноги кидаю твої, роздопчи його, моя богине, а мене вели убити.

— Як звать тебе — спитала Рігальда.

Звуть мене Матео, я син Олафа і Естрільди. Позволь мені, раз один і останній заграти і заспівати тобі.

— Я слухаю тебе, Матео, — відповіла зхвильована Рігальда.

Ударив Матео по струнах, заграв і заспівав з великим натхненням; чаруючі звуки, повні божественної мельодії ласкали слух Рігальди, будили серце, ридали, під хмари на крильцях любови летіли. Забилося серце Рігальди, защеміло, вона зірвала пахучу троянду і кинула Матеові.

— Будь тут завтра в сю пору, — сказала і зійшла з муру.

Вернула Рігальда до замку вже цілком иншою: серце ридало, заповзали в нього, мов змії, якісь невідомі, солодкі і заразом болючі почуття, думка рвалась за мури, на простір, де ллється чудова пісня і гра.

Настав вечір, довго не могла заснути Рігальда, все ввижався їй кучерявий, з синіми чудовими очима, чарівник Матео, вітрець кучері розвіває, в руках тримає свою солодкоголосу лютню, на плечах плащ малиновий, а на голові шапочка з білим пером.

— Заходь, Матео, в замок, — сказала Рігальда, — заграєш мені і заспіваєш, може тугу мого серця розвієш.

Нічого не відповів Матео, лиш поглянув на Рігальду, вклонився і пішов до воріт. За хвилину був він в замку і Рігальда мала можливість так близько побачити його, угопити своє серце дівоче в глибинах тих синіх, як само небо, очей.

Химерна доля звела убогого співця Матео з донькою володаря, князівною Рігальдою. Бог любови Амор пустив свою золоту стрілу, поранив серця і запалали вони. Серце не знає титулів, богацтва, або бідности, а однаково у кождої людини беться, ридає і любовю палає.

Коли не було князя дома, приходив Матео, грав і співав.

Забула Рігальда за своє княже походження, за ту безмежність, котра відділює її від Матео і за наслідки сього кохання й одного разу підійшла до Матео, обвила його шию руками, склонила свою голову на його плече. Задрожав Матео, стратив рівновагу, обняв Рігальду рукою за стан і уста злились з устами в солодкім, повнім чару поцілунку. Лукава доля гляділа з боку і сміялась.

Став помічати старий князь, що Рігальда все сумна, змарніла на лиці і нераз питав:

— Що з тобою, дитинко?

— Нічого батечку, — відповідала Рігальда і впускала свої сумні оченятка.

Не знав князь, що ті оченятка цілує убогий співець Матео, що він причиною її суму.

Не знав князь, але дізнався. Підглянув старий Таоро, слуга-любимець князя, як Рігальда милувала Матео. Явився до князя і доніс:

— О, пане мій! Чого заслугує мізерний раб, котрий посмівби наважитись на найціннійший скарб свого пана — його честь, його утіху, його радість?

— Смерти! — відповів князь.

— Так — велиж, мій пане, співця Матео смертю покарати.

— Як? за що? — спитав занепокоєний князь.

— Той раб невірний наблизився до княжни Рігальди.

— Замовчи, нещасний! — скрикнув князь, — ти вже видно розуму позбувся. Не може бути сего!

— Ох, пане ясний мій! То правда є і коли брешу, зрубаєш голову мою.

Задумався на хвилю князь, а далі мовив:

— Своїми власними очима хочу побачити те, про що ти сміло так мене впевняєш і за неправду наложиш головою. Коли-ж се правда, то люта смерть того нещасного чекає.

— Сьогодня, ясний пане, побачуть твої очі, що твій слуга Таоро правду тобі мовив.

Склонився Таоро до землі і вийшов, а князь ні хвилинки не мав спокою, в грудях кипіло море гніву.

За пару годин зявився Таоро і доніс:

— Княжна з Матео сидять в саді в альтані. Іди і суд свій праведний чини.

Зірвався князь, за пояс острий ніж вложив і з Таором в сад пішов.

Підійшли під альтану. Не чули Рігальда і Матео, що меч Дамокля над ними вже повис, обнялись обоє і в любови полумях горіли.

Князь від гніву задріжав, на Таоро склонився. Але за хвилю оволодів собою і як звір кинувся в альтану, з ножем в руці.

Рігальда і Матео скочили з місця, де сиділи. Настав кінець їх щастю, їх любви.

— Тату! — крикнула Рігальда — не убивай його, він ні в чім не винен, покарай одну мене, я про княжу і дівочу честь забула і твоєю донькою не гідна зватись більше. Скажи зрубати голову мою.

— Замовчи! — суворо мовив князь, не ти, а він у всьому винен, він, мов злодій, в мій княжий двір закрався, аби украсти те, що найдорозше в мене є. Іди, Рігальдо, в свою світлицю і про те, що було, раз на все забудь. А над тобою суд скорий, правий я учиню. Таоро! відведи княжну в світлюцю, а ти іди зі мною...

Скрикнула Рігальда і мов підрубана смерека склонилась аа землю. Не глянув князь на неї, не дав Матеови з нею в останнє попрощатись, а повів його до замку. Ні слова не сказав Матео, весь віддався в руки долі.

Скликав князь своїх дорадників і нараду тайну з ними мав. Рішили всі собором: завтра в ранці Матео смертю покарати.

Коли Рігальда прийшла до себе і довідалась, що Матео смерть чекає, ввійшла до батька, впала на коліна, заломила руки і жалібно просила:

— Князю, батечку мій, я винна, я, забувши честь княжу і дівочу, закликала його сюди, згубила вродою, словами. Убий мене і суд твій буде правий, бо донькою твоєю не гідна зватись я, коли-ж його кров проллється, то твій гріх буде, бо ні в чім не винен він. Ще раз благаю тебе, батечку-князю, даруй йому життя. Чи винен він, що серце покохало, що любов є винна над усьо, що над розумом вона панує? Не наша в тім вина, а того хотіла сила божества, котра всім миром управляє.

Глядів сердитий князь на свою любиму доню і гнів його згасав. Думав довго, а далі мовив:

— Встань, Рігальдо, вина твоя

робітництва, до викривання протибольшевицьких елементів, до попирання своїх настоятелів в давленню страйкових рухів і підчас виборів, до участи в ріжних засіданнях, до підписування преріжних звідомлень і виказів. Є це тяжкі обовязки, не кожний може їх виконати, але не кожного й приймають до партії. Хтож дістав партійну членську картку, не є вже звичайним робітником, як його безпартійні товариші. З тою хвилею робиться він комуністичним робітником при варстаті. Одначе ці робітники остають на лістах робітників підприємств, та це й є той одинокий вузлик, що лучить їх ще з робітничою верствою. Переважно старають ся вони рвати й цей вузлик. На цім тлі йде навіть дивовижна боротьба між партією і членами. Партія хотілаби мати якнайбільше комуністичних робітників при варстаті, а вони хочуть якнайскорше зробитися робітниками не при варстаті, перейти на вищий щабель упривілейованої большевицької касти, званої „видвіженци“. Склад останнього большевицького партійного зїзду (конґресу), виказує, як велику ролю відіграють ці вивищені в большевицькій бюрократії і як вони випирають і заступають правдивих робітників і селян. На 2348 учасників зїзду було селян 225, а робітників 258, рештаж 1865 це урядовці, службовики і достойники партійні. Більшість серед цеї ґрупи урядничої творили бувші робітники (35,4%) і бувші селяне (13,9), яких система большевицька вирвала з їхньої верстви і протиставила їхнім давнім товаришам як нову шляхту.

Большевики роблять великі приготовання до святкування 10-тої річниці захоплення партією влади. Це свято має підрепарувати большевицьку партію, бо в останніх часах втікають з неї члени як щурі з потапаючого корабля. З останніх вістей з Радянського Союза: Визначні большевицькі діячі з Ярославським на чолі поставили внесок, щоби Троцького і Зіновєва не виключати з партії тільки з Центрального Комітету. — Минський відділ пропаґанди устроїв в одній місцевости протирелігійне віче. Коли бесідники зачали сипати богохульствами, селяне кинулися на них. Від смерти вратувала аґітаторів погранична сторожа. В звязку з замахами які щораз то вибухають у відповідь на большевицький терор, видано приказ, що офіцери мають носити зброю не тільки в службі, а й поза нею.

НІМЕЦЬКИЙ промисловець Арнольд Рехберґ, який часто забирає голос у париській пресі в справах німецько французьких взаємин, ось що пише в деннику „L' Avenir“: „Пруський мілітаризм є зовсім згідний з духом цілого німецького народу. Цей войовничий німецький дух не заникне навіть протягом двох віків. Німецький нарід ніколи не визнав версальського договору. Навпаки, чим довше цей договір триває, тим більше буде рости серед Німців дух відплати. Та одробина пацифізму, яка істнувала в Німеччині після поразки 1918 р., сьогодня зовсім зникла. Я знаючи настрій мойого краю, глибоко переконаний, що і всі німецькі соціялісти в разі нової французько-німецької війни як один муж помашерують. Безпека Франції нічим не є заґварантована (запевнена). Правда, що Франція тепер розпоряджає найсильніщою і найліпше вивінованою армією серед всіх держав світа. Одначе в наших часах нечайних поступів техніки може статися таке, що буде зроблене нове відкритя, яке на завтра зробить невистачаючими всі армії і цілу військову орґанізацію Франції, якою сильною вона не булаби. Не сумніваюся, що коли французько-німецькі взаємини не будуть до ґрунту направлені, Франція матиме війну того самого дня, в якому Німці наберуть певности, що побідять. В цім випадку льокарненський договір покажеться свистком паперу, роздертим згідно з волею цілого німецького народу. А коли Німці в цій новій війні побідять, то цим разом у Франції незалишуть „каменя на камени“. — Дальше Рехберґ звертає увагу на можливість угоди Німеччини з Анґлією. Він каже: „Недалекий день, коли Анґлія постарається відродити німецьку армію, очевидно, в хвилі, коли буде підписана анґлійсько-німецька угода“. — А цю зміну в анґлійській політиці викличе необхідність здобути собі „сухопутний меч“ для боротьби з Радянським Союзом, від якого Франція надто віддалена. З цих причин Рехберґ радить Французам шукати щирого а не вимушеного порозуміння, яке є до осягнення коштом уступок Німеччині на її східних границях.—Німці дуже пильно приготовляються до осінної сесії Союза Народів. А мають м. и. великий клопіт з гармідером, який наробили вороги Німеччини, мовляв — Німці потайки узброюються. — В торговельних переговорах з Францією Німці висунули домагання, щоби в Альзації і Льотаринґії створено німецький ґенеральний консулят. Це дуже не в смак Французам. Тим більше, що в останніх часах альзаські Німці розпочали оживлену діяльність.

АНҐЛІЙСЬКИЙ міністр заграничних справ Чемберлен, як про це вже ми писали, недавно сказав в парляменті, що Анґлія не думає приєднуватися до протибольшевицького бльоку. А майже одночасно відбулася в Льондоні в готелю „Савой“ велика конференція, скликана за почином Oliwer-a Locker-a Lampson-a, в якій взяли участь представники анґлійського епископату, визначні політичні і фінансові діячі. Вкінці діяльну участь брав міністр правительства Болдуїна — льорд Birkenhead. Ціль конференції зясував льорд Buckenmaster, а саме: оснування світової орґанізації для боротьби з большевизмом. В нарадах забірав голос міністр Birkenhead. Він заявив, що Анґлія змагає до того, щоби Радянський Союз пристосувався до поведінки, принятої в культурних народів. Анґлія готова навязати торговельні взаємини з Радянським Союзом. Одначе це так довго неможливе, як довго большевики будуть підкопувати теперішний суспільний устрій Анґлії. Покищо міністр з радістю вітає думку про утворення установи з провідних мужів Европи для боротьби з большевизмом. На конференції й вирішено на внесок Hiltona Yunga дати почин до утворення такої міжнародної установи. — Анґлійська продукція вугля осягнула 80% продукції з 1914 р., корабельний промисл 46% світової продукції, а продукція стали навіть більша від передвоєнної. — Анґлія видає річно 67 міліонів фунтів на удержання воєнних інвалідів.

АМЕРИКАНСЬКИЙ президент Куліджзаявив, що не буде кандидувати при найблищих виборах (1928 р.) на президента держави. Ця заява викликала велике враження і в Америці і в Европі. Дехто каже, що це є з боку Куліджа зручний маневр, щоби таким чином довідатися, хто з його партії має апетит на це достоїнство. І ще одно: хоче, щоби його просили. Та, здається, Кулідж трактує справу таки поважно. В останніх часах наробив він собі богато противників. Перше всього зразив собі північно-західних фармерів, поваливши закон про кредитову допомогу для фармерів. А в рільній господарці в Америці панує тепер кріза, ціни на рільні продукти обнизились, отже фінансова допомога фармерам дуже придаласяби. А коли фармери виступилиби проти кандидатури Куліджа, це моглоби спричинити невдачу. Крім цього повага Куліджа підірвана невдачею женевської конференції в справі розоружень на морю. А він дав почин до неї і робив собі в звязку з нею великі надії. А дальше політика Куліджа у відношенню до Мексику, а головно у відношенню до Нікараґуї теж не була щаслива. Настроїла населення цих держав ворожо до своєї могучої північної сусідки. Що більше: політика твердої руки в Мексику і в Нікараґуї ворожо настроїла до Зєдинених Держав південно-американські держави. На те, хто буде президентом Америки, дуже пильно звертається увагу в цілому світі. Бо американський президент має більшу владу, як не один король. А Америки тепер всі потрібують, бо вона має гроші. Тому світ цікавиться, яким шляхом йтиме політика Америки в найблищих роках. Кулідж, як і його попередник Гардінґ, противився, щоби Америка вступала до Союза Народів. Противився теж злагідненню, а тим більше знесенню европейських воєнних довгів. За президентури Куліджа прийшло до небувалого заострення еміґраційної політики, яке звернене головно проти східно-европейських держав. Кулідж був теж прихильником високих охоронних мит і дав вислів цьому в розпорядку з 1922 р. — Між кандидатами на президентський столець згадується м. и. міністр торговлі Гувер і віцепрезидент Доз.

В ЮГОСЛАВІЇ на засіданню скупштини (парляменту) посли з радикальної партії зажадали виїмкових заряджень в справі ратування населення держави перед наслідками сьогорічної посухи. Наслідком недостачі дощу засіви спалені. Сьогорічний збір ледви вистачить на два місяці.

ЯПОНІЯ просто з моста заявила північному і полудневому Китаєви, чого вона шукає в Китаю. З цеї заяви виходить, що вона хоче з Манджурії і Монґолії зробити свої кольонії. Хоче обняти протекторат над провінціями, занятими Чан-Тсо-Ліном. Націоналісти не сміють посуватися на північ поза Шантунґ, бо в противному разі Японія обсадить Шантунґ своїми військами. Не має сумніву, що Японія на такий крок рішилася в порозумінню в Анґлією. — Південно-західну Японію навістив землетрус, найсильніщий від 30 літ. Комунікація, залізнича і колова, припинена. В місті Фуку Шіма богато знищених домів. Богато людей ранених. Землетрус відчуто і в Йокагамі. Шкоди, як подають перші телеґрами, відносно невеликі.

В РУМУНІЇ хаос. Опозиційні партії станули по стороні Карла. Вони бояться диктатури Братіяну. А в його руках спочивалаби на ділі вся влада до повнолітности дитини-короля. На це не хочуть згодитися опозиційні партії, заявляючи що такий стан погано відбився би на Румунії. Тому хочуть, щоби привернути права Карла до трону. А що за Карлом є військо, в Румунії можна сподіватися в недовгому часі замаху стану.

В КИТАЮ боротьба між воюючими ґенералами ослабла. Вкінці, як це згадано на другому місці, виступила явно і різко Японія, заявляючи, що не допустить до повалення Чанґ Тсо-Ліна, що націоналістичні війська полудня не сміють посуватися поза провінцію Шантунґ. Очевидно, Японія зробила це в порозумінню з Анґлією. Цікавий є перебіг внутрішних воєн в Китаю. З початку виступила ціла зґрая воюючих ґенералів. По кількох літах осталися панами положення тільки три з них: підпираний Японією (і нишком Анґлією) Чанґ-Тсо Лін на півночі, герой китайських націоналістів ґенерал Чанґ Кай-Шек на полудні і „християнський“ ґенерал Фенґ Ю Сянґ в західній частині осередного Китаю та частині Монґолії, який діставав піддержку з Москви, а тепер нюхає, по якій стороні стати: по стороні Чанґ-Кай-Шека, чи попираного большевиками Ханькоуського правительства. В останніх часах бачить, що Чанґ Кай-Шек впорядкується з комуністичним рухом і перехиляється в його строну. З хвилею здобуття націоналістами з під стягу Чанґ-Кай-Шека Пекіну і повалення паперового центрального китайського правительства, яке тут держиться тільки завдяки піддержці Анґлії та Америки, мабуть прийде до поділу впливів і утривалення відносин в Китаю. На півночі владу матиме Чанґ-Тсо-Лін під опікою Японії, зрікаючись мрій про панування над цілим Китаєм, а націоналістичний південь зговориться з анґльо-саським світом. У всякому разі надії большевиків на китайську революцію дістали в лоб. Впливи большевиків в Китаю гаснуть. Тому Анґлія вже знову готова балакати з большевиками про торговельні взаємини. Бо вони вже їй в Китаю не страшні. Большевицькі впливи в Китаю поборює Чанґ-Кай-Шек на полудні, а Чанґ-Тсо-Лін під кермою Японії на півночі.

АРҐЕНТИНСЬКИЙ сенат оноді візвав міністра заграничних справ, щоби дав вияснення в справі нового нарушення суверенности Нікараґуї Зединеними Державами північної Америки. Сенатор Etchevehere остро пятнував імперіялізм Зединених Держав і заявив, що Арґентина повинна напятнувати посягання Зєд. Держав на незалежність Нікараґуї. В Арґентині пойшло до розколу правлячої там радикальної партії. Причиною розколу непорозуміння, кого висунути на президента держави (вибори будуть в найблизчому році). Про партійне життя в Арґентині слід зазначити, що дуже тяжко визнатися, чим властиво ріжняться істнуючі там партії. Хиба тим, що коли одна при владі, так друга є в опозиції. Головну ролю відіграють провідники партій і на них, а не на програму орієнтується публика.

Американська Штайґеріяда.

В 1920 році 15-го квітня в місті в околиці Бостону о третій годині, отже в білий день зроблено напад на касієра і возьчого одного підприємства, зрабовано їм гроші, призначені на виплату робітникам, а їх самих вбито. Справники нападу на людній вулиці, виконавши свою роботу на очах публики, сіли на самохід і слід по них загинув. Зникли з очей публики, яка думала в першій хвилі, що це робиться сцена для кіна. Подібний випадок мав місце перед тим в сусідному місточку. В цім напрямі й звернено слідство. Початкове слідство усталило, що в Bridgewater один Італієць дав до направи підозрілий самохід. 5. травня по цей самохід зголосився Італієць Бонда з двома земляками. Його задержувано, щоби порозумітися з поліцією. Коли він зрозумів, в чому річ, дав ногам знати і зник по нинішний день. Його товаришів арештовано. А були ними робітники: Н. Сакко і Вартоломей Ванцетті, оба члени анархістично-комуністичної орґанізації. Третього їхнього товариша зразу випущено на волю, бо доказав, де він був в день нападу. Ванцетті і Сакко цього не вміли зробити, а Сакко 15. квітня ще й в додатку не зголосився до праці в фабриці обувя, де був занятий. Перед судом присяжних оба обвинувачені не призналися до вини, а свій прихід з Бондою по самохід оправдували тим, що хотіли позбутися компромітуючих комуністичних летючок. Перед судом пересунулося 158 свідків, з чого 59 прокураторських підтверджувало вину підсудних, а 99 заперечувало. 31. травня 1921 р. судді присяжні в Dedtham потвердили вину обвинувачених і суд засудив їх на кару смерти. Смерть мала бути виконана 10. липня тогож року. І хоча зголосився один портуґальський бандит (Келестин Мадейра) і заявив, що він зробив напад, до ревізії процесу не дійшло, а ґубернатор на днях відмовився помилувати засуджених. Вже саме те, що суд так довго зволікав з виконанням засуду, вказувалоби, що мав сумніви.

Світова опінія станула по стороні засуджених. Коли стало відомим, що їх мають стратити

велика, а його ще більша, але най буде так: засуд відміняю і життя його і смерть в руки справедливости я віддаю. Що йому судилось, те і буде. Завтра вранці доля суд свій совершить: за закри тими двома перегородками будуть: в одній красавиця Зинельда, а в другій їдовитий змій і два віконечка маленькі, куди простягне руку: в однім життя найде і чорноокy Зинельду жінку назве, а в другім смерть його чекає. Се рішення моє незмінне.

Вийшла Рігальда від батька і віддалась тяжкій задумі. Опісля покликала до себе дівчину Гризельду, що прислугувала їй і запитала:

— Ти знаєш Зинельду?

— Знаю, — відповіла Гризельда.

— А гарна вона? — питала далі Рігальда.

— Дуже гарна, щасливий той, хто її своєю жінкою назве.

Задрожала Рігальда, схилила голову на руки і серцем боліла, дуже думку за думкою на двоє ділила і жаль і заздрість і любов змішались в море смутку. Підвела голову Рігальда і гордо промовила:

— Не батько і не доля, лиш я одна вільна в життю Матео. Слухай, Гризельдо. Ти маєш за всяку ціну дізнатись, за котрою перегородкою має бути має бути Зинельда і за котрою змій.

— Як, завтра суд справедливости?! — крикнула Гризельда.

— Так! То служи мені.

— Будьте певні, пані моя дорога, що Гризельда всьо вивідає.

Се сказавши низько вклонилася і вийшла.

Не спала Рігальда, очі виплакала, вістки чекала. Пізно явилась Гризельда і донесла, що за першою перегородкою буде знаходись Зинельда, а за другою змій.

— Гризельдо! Будь вірна і послушна мені до кінця. Іди доберись до віконця темниці, в котрій сидить Матео, поклич його і передай, що я його витаю і кажу, аби він простягнув руку в віконце другої перегородки, — сказала Рігальда.

ЖІНОЧИЙ РУХ В КИТАЮ.

Ще 50 літ тому назад китайська жінка не поважилася вийти з дому без якоїсь дуже поважної причини, як весілля, похорон, чи недуга в родині. Дівчина так довго оставала в батьківськім домі, доки не вийшла заміж. А виходила заміж за чоловіка, якого перше не бачила на очі, якого не знала. Батько рішав, за кого має донька вийти заміж. І воля батька була рішаючою. Поневолення китайської жінки було більше, ніж її посестри в Туреччині.

З новітним національним рухом в Китаю зачинається і рух жіночий. Щораз більше там жінок з европейською освітою. Китайські націоналісти попирають змагання жінок до здобуття рівних прав з мущинами. Славна японська журналістка Хіґеко Таканака дуже високо цінить тип освіченої Китайки. Одначе таких освічених жінок в Китаю відносно не богато. Вони й працюють над визволенням китайського жіноцтва, яке в своїй масі живе поняттями, що в нічому не змінилися від тисячу літ. А освіченим жінкам в їхніх заходах над пробудженням китайського жіноцтва допомагають освічені мущини, далекозорі політики і визначні державні мужі, які вчилися на заході і зрозуміли, як велику ролю може відіграти свідоме жіноцтво в пробудженню Китаю до нового життя. Та їх — таких розумних Китайців — ще менше, як Китайок — піонірок жіночого руху.

Більшість Китайців ворожо ставиться до визвольних змагань жіноцтва. Велика ріжниця панує між полудневим і північним Китаєм. Майже така сама, як — скажім — між Німцем та Італійцем. І мова зовсім инакша (один другого не розуміє), і раса инакша і инакший спосіб думання. Словом, полудневий Китаєць мало що спільного має з Китайцем з півночі. А у відношенню до жіночого питання помічається тут ось яке явище в порівнанню з Европою: В Европі за жіночі права стали перші заступатися північні краї, а щойно в слід за ними стали йти західні краї. В Китаю є навпаки: зрозуміння для жіночих змагань повстало найперше на полудни, головно в провінції Квантунґ (колиска жіночого руху). Північ є консервативна, ворожо відноситься до освіти жіноцтва, до занимання жінками яких небудь становищ в суспільному життю, словом північні Китайці хотілиби, щоби жінка залишилася дальше обезправненою істотою.

Як сказано, жіночий рух в Китаю започаткувався в провінції Квантунґ. Сталося це в перших днях проголошення републики в Китаю. До першого провінціонального зібрання в Квантунґу вибрано делеґаток й жіноцтва. Одначе вони виявилися непідготованими до праці. І довелося заступити їх мущинами. Щойно в десять літ пізніще (в р. 1922) Куомінтанґ (національна партія) в провінціях Квантунґ і Кванґзі став обсаджувати урядові посади на рівних правах з мущинами, і жінками. І сьогодня в Центральному Виконному Комітеті Національного Правительства засідають м. и. три жінки: Сунятзен — директорка жіночого інституту у Вуган, Ляо-Чунґ-Гай — предсідниця жіночого департаменту в Куомінтанґу і Танґ-Юнґ-Чау — предсідниця Жіночої Ліґи. Вони й мають нагляд над рівноуправненням жіноцтва.

І в тих провінціях, що підлягають національному правительству, жінки займають найріжнорідніщі посади в адміністрації, в самоврядних установах і в установах партійних.

В Ханькоу і Вучанґ є військові школи для жінок, в яких дістає військове образовання 2000 дівчат. Після скінчення студій вони дістають відповідні старшинські посади в армії. Розуміється, старі Китайці, а головно старі матрони дивляться з ненавистю на дівчата з підстриженим волоссям, у військових мундірах.

З одним погодилися вже майже всі Китайці, а саме, що жінка може бути учителькою. Вже в останніх часах панування манджурської династії жінки могли займати посади учительок. Тепер в Кантоні є університет для дівчат, 10 ліцеїв, 10 середніх і 100 народніх жіночих шкіл.

Остоєю консерватизму в Китаю є Пекін. Там ще й досі богаті Китайці мають по кілька жінок, а поруч них кілька наложниць. Пекін з ненавистю дивиться на новий рух серед жіноцтва, що йде з полудня. Хоча й тут новий рух зачинає здобувати собі права. Популярними є в Пекіні дві молоденькі сестри Надіна і Марцеля Юан, доньки бувшого міністра заграничних справ (їхня мати Бельґійка). Вони знають богато чужих мов (9) і Надіна — на приклад — їздила як секретарка військової місії в Европу і в Америку (вона має ранґу полковника, служить в корпусі летунів).

Як зазначено, в полудневому Китаю завдяки горячій піддержці націоналістів (Куомінтанг) жінки закріплюють свої права. В Кантоні є самих лікарок і дентисток 300—400. І на всіх инших ділянках бачимо там вже й жінок. Богато з них вибивається на полі мистецтва, в театрі (до недавна в Китаю, так само як і в Японії, жіночі ролі в театрі грали мущини), в кіно (славна фільмова артистка Оліва Юнг), в авіятиці (відома летунка Чу-Му-Фей) Є й жінки письменниці, як Аґнес Фунґ і Пінґса-Чу-Чу. Як християнські проповідниці вславилися Мей і Тінґ-Шу-Чінґс. Працюють жінки теж в купецтві і промислі.

А все це не легко прийшлося китайській жінці. Треба було тяжко боротися з забобонами, які вкорінилися на протязі тисячеліть!

Ось що оповідала одна Китайка з вищою освітою Анґлійці Drummond Hay (журналістка; з її статті — написаної в Пекіні беремо подані інформації): „Через участь в жіночому русі мусіла я на завжди розпращатися з рідною хатою, батьки виреклися мене. Довгі роки довелося благати родичів, заки дозволили мені вчитися на заході. А коли я, покінчивши освіту, повернула домів, батько хотів мене по старому звичаю видати заміж за людину, якої я ніколи не бачила. Я не згодилася. І батько мене прогнав з хати, забороняючи мамі бачитися зі мною. Батько мені ніколи не простив. Казав, що я нанесла сором його домови“.

На цім прикладі бачимо, як великі трудноші доводилося поборювати першим піоніркам жіночого руху в Китаю.

11. серпня на електричнім кріслі, в богатьох великих містах в Европі і в Америці устроено великі демонстрації. В Нюйорку і в других містах на знак протесту впали бомби. Американських державних достойників мусить пильнувати поліція, бо грозить небезпека замахів. В деяких робітничих центрах вибухли страйки. Нічого дивного: засудженим на ділі вини не доказано, а вже те, що вони 6 літ сиділи, ждучи на виконання кари смерти, являється найстрашніщою карою. Засуджені на знак протесту устроїли голодівку, що триває вже третий тиждень.

ВСЯЧИНА

Населення Радянського Союза. Як виказує статистика в Радянському Союзі є 146,200.000 населення. З цього припадає на Росію 100,5 міл., на Україну 28,9, на Закавказзя 5,8, на Білорусь 4,5, на Узбекістан 5,1, на Туркменську републику 1 міл.

Почта! В наших руках кореспондентка, вислана з Черкас до Перемишля. Урядовець польської почти не знав, що в Галичині істнує таке місто, що Перемишлем називається. І картка помандрувала до Калуґи в Росії і до Харкова. Що-йно там на картці дописано, що Перемишль лежить в Галичині. І адресат—яким є п. Крижовський, дістав в місяць пізніще щасливо згадану картку.

Вписи до господарської школи в Милованю. *(Комунікат Гол. Виділу т-ва „Просвіта“)* З днем 1. жовтня 1927 в. розпочинається 7-місячний господарсько-садівничий курс в господарсько-садівничій школі т-ва „Просвіта“ в Милованню. Головний Виділ проголошує вписи на приняття до школи 40 учеників з приміщенням і удержанням під отсими умовами: 1) Зголошуватися можуть мущини в віці від 16 — 26 літ, що счінчили найменше народню школу 2) Кожний ученик має мати свою одіж (в тім одіж до практичних занять) 4 пари біля, 2 ручники, 2 простирала, подушку і покровець. 3) Учасник платить за удержання, опал, світло і науку по 5 долярів місячно з гори. Програма курсу на основі програми затв. міністерстом рільництва (з 20 X 1923 ч, 419): 1) Предмети загальної освіти, 2) Основні відомости з науки природи, 3) Фахові предмети: рільництво, годівля, молочарство, городництво, садівництво, організація господарства, адміністрація і господарське книговодство, ветеринарія і пасічництво, 4) Питання з господарського законодавства, народнього господарства та кооперація. Зголошення на курс належить вносити найдальше до 10 вересня поручено на адресу: Копод.-сад. школа в Милованню п. Стриганці. До зголошення належить долучити значки поштові на 50 сот. на відповідь, посвідку родичів зглядно тої установи, яка на курс висилає, потверджену урядом громадським, що зобовязується платити правильно місячну оплату. Про приняття і день приїзду повідомить управа школи по 15. вересня.

В справі допомоги для господарів пошкодованих живловими нещастями в р. 1927. *(Комунікат „Сільського Господаря)* Покликуючись на наш комунікат в числі 14. „Сільського Господаря“ з дня 15. липня 1927. взиваємо всі наші Філії і Кружки, та просимо всі повітові економічні установи, впершу чергу Повітові Союзи Кооператив та повітові кредитові кооперативи, щоби в речинці проголошенім нами, то є до 15 серпня 1927 найдальше предложили нам на адресу Львів, Зіморовича 20. докладні викази шкід в засівах, спричинених живловими нещастями на протязі весни і літа ц. р. Виказ має обнимати: 1) Назву громади і політичного повіту. 2) Час повстання шкоди. 3) Рід живлового нещастя, (дощі, виливи, град і тп.) 4) Список пошкодованих господарств з поданям, **кілько морґів засівів мало господарство і кілько морґів є знищених, з зазначенням поодиноких родів культури та степеня їх знищення** 5). Кілько господарств немає чим засіяти поля з осінню (подати кількість потрібного насіння з метричних сотнарах, для поодиноких родів озимих збіж (для акції тепер:) і ярих збіж (для акції з весною) 6). Кілько родин з причини живливого нещастя не має збіжжа на виміл і прожиток (подати кількість душ) та паші на кормлення худоби [подати кількість штук коней, рогатої худоби, овець і тп). Викази шкід опрацьовані Краєвим Товариством господарським „Сільський Господар“ у Львові дадуть йому змогу належито заступитися при допомоговій і кредитовій акції, яка переведена буде через Воєвідські Комітети рільної допомоги на протязі місяця серпня. Заразом подаємо до відома, в доповненню нашого комунікату з дня 15 липня ц. р., що Воєвідський Комітет рільної допомоги в Тернополі розділив признаних йому з Міністерства Рільництва 250.000 зол. на кредитову поміч для пошкодованих в повітах: Бережани 15.000 зол. — Броди 55 000 зол. — Зборів 45.000 зол. — Золочів 45.000 Перемишляни 15.000 зол. — Підгайці 20.000 Тернопіль 35.000 зол. Остала ще резерва 20.000 зол. З отсеї доразової кредитової допомоги можуть користати селянські господарства низче 15 гектарів площі, які у своїх засівах потерпіли шкоди найменше у 50 відсотках. Кредит є 15 місячний і буде розпроваджений через Державний Банк Рільний за посередництвом українських і польських кредитових кооператив. *Краєве Товариство господарське „СІЛЬСЬКИЙ ГОСПОДАР“ у Львові.*

НОВИНКИ

Напад на поїзд. На днях зроблено замах на поїзд, що йшов з Молодечна до Вильна. Замаховці втікли.

Пімста конокрада. В Степаню (Волинь) селяне свого часу зробили самосуд над Прогором Пилипом за те, що крав їм коні. Пересидівшись в тюрмі, Прогор опинився на волі. І що робить? Закрадається до села і пускає з димом 14 домів і 40 стодол. Злочинець втік.

Кишиневий човен. В Америці придумано кавчуковий човен, який важить всього чотири кільоґрами і має ту прикмету, що не перевертається. Такі човни матимуть велике пристосовання при літаках. М. и. Бирд підчас свойого лету з Америки до Парижа впав в море і при помочі такого човна причалив до берега.

Святотатство. В Хирові обікрадено церкву. Святотатці вкрали три срібні чаші і три позолочувані свічники.

З ґалерії воєнних доробкевичів. Був собі у Львові богатий свинар. Мав камениці, мав шинк і масарню, мав теж великі впливи у сильних міра. А ще небогато літ тому кув бідним чоловіком. На війні доробився. Як доробився, щойно тепер на верх вилазить, коли йому нога повинулася і він опинився за кратами. Ще недавно, коли військовий ветеринар доніс, що цей панок, а називається він Юзеф Новак, робить ковбаси з конятини й то смердячої, по втратив посаду і ще в додатку дістав місяць арешту, бо служба зізнала, що ковбаси роблено з справедливої свинини. А ось тепер показалося, що скривджений ветеринар говорив правду. І тепер виходять на верх найріжнороднійщі злочини Новака, при помочи яких він — колись бідний чоловік „доробився“ міліонового маєтку.

Бульба і женячка. Кебільський денник подає пораду кандидатам на женихів. Каже, що дівчину найлекше можна пізнати після того, як вона обходиться з бульбою. І так: коли дівчина оббираючи бульбу, залишає грубу лупину—значить, є марнотравна; коли не обирає очок кінцем ножа, є лінива; коли полоче бульбу тільки в одній воді, є брудна; коли додає до бульби за богато товщу, є пажерлива; коли бульбу припалює, є необережна. В усіх них випадках, каже дорадник з кебільського денника, треба махнути рукою і шукати жінки дальше.

Забобонність польського села. Недавно в одному селі під Варшавою забобонна товпа кинулася на одну старшу жінку, щоби з неї добути миску крови. Цю жінку уважала товпа за чарівницю. Вірила, що її кров має „уздоровляючу силу“ і хотіла цеї крови ужити до „уздоровляючої“ купелі.

А ось на днях в селі Мрозовлі коло Варшави мала місце ось яка подія: Занедужала умово одна жінка, Тарнавська. Її недуга обявлялася в той спосіб, що хора бігала від села до села і кричала, щоби помогти їй увільнитися від „чорта“. Серед темного населення поширилася вістка, що на Тарнавську кинув хтось уроки. Підозріння впало на 70-літну старушку, жебрачку Войтинюкову. Коли про це довідалися односельчане Войтинюкової, постановили відтяти їй голову і закопати під лісом глибоко (на 4 метри) в землю. Жебрачку збито до крови, а до виконання пляну не дійшло тільки тому, що в справу вмішалася поліція.

А польські ґазети пишуть, що польський селянин стоїть вище від українського. Брехня. Цю „висшість“ ілюструють дві наведе події.

Ученики розікрали школу. Перед судом в Сосновци відбулася цікава розправа. Управитель народньої школи з Клімонтова коло Сосновця — Улєвич доніс до поліції, що хтось вкрав з огороду старото шкільного будинку корч рожі. Поліція на місци ствердила, що вкрадено не тільки корч рожі, а й все зі школи розікрадено: вікна, печі, двері, лавки ітд. Після переведеного слідства виявилося, що це все зробили шкільні діти на спілку зі своїми батьками. Суд засудив чотирох батьків на місяць арешту, а 10 ученикам уділив нагану. Теж цікавий причинок для „вищости“ польського селянина над українським... Бо таку історію на українському селі годі собі й подумати...

Як Анґлійці шанують память своїх героїв? Анґлійський союз бувших добровольців з під Іпр (тут йшли тяжкі бої з Німцями) при співучасти бельґійських властей пошанував в незвичайно гарний спосіб память 58.000 анґлійських жовнірів, що згинули в боях на бельґійській землі, а яких могили є невідомі. При вході до Іпр поставлено памяткову велику браму, а на мурах цеї брами вирито імена погибших. На днях відбулося святочне відкриття цього памятника, під проводом маршалка Plumer-а при співучасти бельґійського короля. В святі взяла участь рідня погибших, яка дістала безплатний проїзд до Бельґії. Зворушливою була картина, як анґлійські жінки складали у стіп памятника китиці цвітів з рідної землі.

Землетрус в Монґолії. Монґолію навістив страшний землетрус. А що ця катастрофа навістила найбільш залюднені місцевости, є богато жертв в людях. Обчислюють, що підчас землетрусу згинуло 100 тисяч людей. Місто Стнінґ, яке має 175 тис. мешканців, зникло в розпалині, які на цім місці утворилася. Та сама доля стрінула місто Чеу, яке мало 200 тис. мешканців, та місто Кон-Лянґ, з його 54 тис. мешканців. З місточка Лян-Чеу залишилася купа румовищ. Землетрус був дуже сильний, нечайний і тривав кілька хвилин.

Заголодувалася на смерть. В Торонто (Канада) Надія Леонтов хотіла вилічитися голодом з жолудкової недуги. Голодувала 55 днів. Її орґанізм так ослаб, що вже не було для неї ратунку і вона померла.

Еміґрація до Канади. Від лютого до червня сього року прибуло до Канади 65.000 нових еміґрантів. З того 40.000 з середньої Европи і між ними є чимала Українців з Галичини.

Покаялася комуністична аґітаторка. Французька ґазета „Пепль“ друкує інформації Маделени Кер, що через десять літ була комуністичною аґітаторкою. Вона, побачивши, що французька комуністична партія є сліпим оруддям в руках московго Інтернаціоналу, виступила з партії і написала про все те, що пережила в партії. За останніх пять літ з французької комуністичної партії виступило 100 тисяч членів.

„Староказалерський податок“, який наложило правительство Муссоліні в Італії, дав в самому Медиоляні три міліони лірів.

„Хатина дядька Томи“ та її авторка. „Хатина дядька Томи“ — це один з найбільш відомих творів у світовій літературі. Ця повість американської письменниці відіграла переломову ролю в історії боротьби з невільництвом. Хоча треба сказати: як твір мистецтва „Хатина дядька Томи“ не відзначується якимись виїмковими цінностями. А всеж коли появилася ця повість в 1851 р. на книгарськім ринку, зразу здобула небувалий до того часу успіх і то не тільки в Америці, а й на цілім світі. На протязі одного року в Америці продано її 300.000 примірників, а взагалі досі рахують, що розійшлося поверх три міліони примірників тільки в самій Америці, а більш як по міліонови в Анґлії, Франції і Німеччині. Перекладено цю книжку на більш, як трицять ріжних мов.

Авторка, Гарієт Бічер Стоу, писала взагалі богато і залишила після себе трицять томів ріжних повістей, оповідань, драм і нарисів та ніякого захоплення вони в читаючої публики не викликали. Хоч в свій час їх читали, то швидко й забули. І навіть поміж творами Бічер Стоу „Хатина дядька Томи“ далеко не найліпша, а всеж вона одна дала авторці і успіх і письменську славу.

Гарієт Бічер Стоу прийшла на світ і виросла та виховалась в Новій Анґлії, а пізніще переїхала до Огайо і живучи в Синсинаті стрінулась віч-на-віч з головним громадським питанням тогочасної Америки — рабством чорних невільників, Муринів. На півночі, правда, Мурини були свобідні і туди втікало богато їх з півдня, але саме тоді проведено закон про те, щоб примусово завертати таких втікачів на південь, до їх панів. На тім трі творилося чимало тяжких людських траґедій і оповідання про пригоди і страждання чорних „дядьків Томів“, повернутих назад в рабство. Вони там затронули серце письменниці. Взагалі питання невільництва було в той час предметом горячих дискусій, політики північної і полудневої Америки старалися дійти до порозуміння, назбирався матеріял, з якого швидко вибухла громадянська війна, але для Бічер Стоу це була передовсім справа недолі поневолених людей і спочуття для них. Так повстала „Хатина дядька Тома“, ряд драматичних і настроєвих сцен з життя тогочасних Муринів, з сентиментом, гумором і передовсім глибоким спочуттям для чорних кріпаків. Та хоч авторка стояла оподалік від усякої політики, публика приняла її повість як вираз протесту проти невільництва, і так почалася її популярність і успіх, що доказує залежність слова від життя, звязок поміж письменством і суспільними відносинами.

Веселий кутик.

Підлий світ...

Суддя: Ця жінка обвинувачує вас, що вкрали у неї десять курок. Що ви на це?

Обвинувачений: Який світ підлий! Пане суддя! Вона бреше. Я присягаю, що тільки девять було.

При війську.

Десятник: Чому шабля крива?

Стрілець: Шабля тому крива, щоби був кращий розмах.

Десятник: Дурень! Не знаєш навіть того. Шабля тому крива, бо і піхва крива. Инакше шабля не влізлаби до піхви.

В шпиталю.

Військовий лікар до помічника:

— Скілько маємо померших?

— Одинайцять.

— Вчера мали ми дванайцять хорих, для яких я записав лікарства.

— Так, але один не зажив лікарства.

Наші діти.

Батько: Чекай, лайдаку, я тебе навчу курити!

Син: Не треба, тату, я вже вмію.

На лекції релігії.

— Скажи мені, Івасю, чому Каїн вбив свого брата Авеля палицею?

— Бо тоді ще не було револьверів.

Не дурний.

Мама до маленького синка:

— Івасю, поцілуй няньку на добраніч і йди спати.

— Я не дурний! Вчора хотіли її тато поцілувати, а вона їх вдарила в лице.

Нові книжки.

Автори, бажаючи, щоб їх твори були на цім місци оцінені, мусять прислати два примірники книжки.

Евген Рудий: **Підручник до орґанізовання і ведення кооператив.** Мукачево 1926, ст. 75 малої 8°. — Цей підручник не надається в кооперативній роботі тут на землях Західної України, бо не відповідає вимогам взірцевих статутів Ревізійного Союзу Українських Кооператив а тим більше вимогам польського законодавства. Радимо Шановному Авторові познайомитися з книжкою: Іван Стернюк: Підручник книговодства і Господарсько - Кооперативний Часопис — всі річники — та „Kodeks Spółdzielczy. Zbiór ustaw i rozporządzeń dotyczących spółdzielni, ze stawił i opracował Władysław Jenner — Lwów „Kodeks“ S-ka Wydawnicza z ogr. odp. — Інж. Л.

Словничок української мови і головні правописні правила та замітки до відміни. Зладив Др. Кость Кисілевський, учитель. Станиславів 1927,—стор. VIII+390,16°. — Як треба правильно писати, яких слів уживати в літературній мові, як належить розділяти й наголошувати слова, це все мусить знати і шкільна молодь і старші люде І про це все докладно навчає словник Дра Кисілевського, зладжений дуже вдатно. Найбільшу увагу повинні звернути на нього учителі й заохотити молодь, щоби ним користувалася —

Духовний Сіяч, церковно-народній ілюстрований тижневик. Рік І. Варшава. — На місце давніщої цікавої „Духовної Бесіди“, що виходила під редакцією укр. письменника Островського, виходить тепер невеличкий обємом „Духовний Сіяч“, орґан православної митрополії в Варшаві. На зміст його складаються послания й розпорядки митрополита Діонисія, дальше бідненькі статті про справи церковно - релігійні, проповіди, поучення. Літературно-наукового матеріялу дуже мало, як і невеличке число співробітників — Українців. До них належить постійно проф. Огієнко, що вміщує тут свої розвідки й популярні статейки і С. Любарський, що постійно подає невеличкі ісгоричні нариси церков Підляшша й Холмщини. В загалі журнал представляється блідо й безбарвно. Мова статтей часом дуже невдатна, головно аномнімних чи редакційних. — Е. Грицак.

Театральні песи: *О. П. Гаївки.* Сценічна картина на 1 дію. Львів 1927. В-во „Русалка“, стор. 23. 8о; 2) *В. Мартиневич: Досиджувала посагу (Весілля з поправками).* Жарт на 3 дії зі співами і танцями. Друге видання. Тернопіль 1927. — стор. 32. 8о; 3) *В. Мартиневич: Потерчук.* Песа зі співами і танцями з народнього життя. Пять дій Тернопіль 1925. — стор. 39. 8о; 4) *А. Шатковський: Гріхи молодости,* комедія на 3 дії, переклав В. Мартиневич. Тернопіль 1926. — стор. 47. 8о; 5) *С. Бела: Поцілунок Юди.* Песа на 4 дії, переклав В. Мартиневич. Тернопіль 1926, стор. 32. 8о. — Дуже вбога теперішня наша драматична література. Нічого замітнього не друкується і тільки для сільських чи взагалі аматорських театрів виходить дещо, але те все переважно дуже слабе. Те саме треба сказати про останні песи. Дві перші дуже примітивні, акція натягана, є богато пересади, а в 2. песі сцени збірні невдатні. Навіть благородна тенденція цих пес не багато їм помагає. Подекуди трохи лучший „Потерчук“ Мартиневича, заснований на народніх повірях, але тут співи не зовсім вдатно пристосовані до дієвих осіб, а крім цього розвязка акції не умотивована як слід. З перекладних річей комедія Шатковського це справжня нісенитниця, яка вже самою темою зовсім не підходить для аматорських театрів. Слаба теж песа Белої, що старається осягнути великий ефект, але на ділі виходить він дуже дешевенький. — Е. Грицак.

НАДІСЛАНЕ.

За надіслане Редакція не відповідає

† **Осипа з Колінків Стецишин** померла 25. VII ц. р. в воєв. Варшавськім. Похорон відбувся дня 1. VIII. ц. р. в Дрогобичі. В. й. п.

Прийму на станцію панночки (маю дозволення шкільної дирекції). Опіка відповідна, велике помешкання, ціна умірковàна. Вертаю з вакацій 20-го серпня. Текля Кишакевич, Перемишль, Засянє, ул. 3-го мая ч. 39/II.

Хтоби знав, де є Осип Оробко, котрий служив в 1919 році в Заліщиках при граничній сторожі, потім прилучився до Козаків „Запорожської Січи“, з котрими виїхав з Заліщик до Чорткова в маю 1919 року. Від того часу не давав про себе жадної вістки. Його товариші з „Запорожської Січи“: Свирид Калимендіп, Хведір Кіктенко, Сидір Третяк Іван Шаповал і Гриць Тонколіженко. Хтоби з них жив і взагалі хтоби знав, де він є, живий чи убитий, прошу ласкаво повідомити, на адрес: Михайло Оробко, в Кулаківцях п. Заліщики. Часописи з Великої України прошу о передрук.

За редакцію відповідає Степан Навроцький.

З друкарні Кнолера і Сина в Перемишлі.